

Raadsels in de kerk

1. Meerdere antwoorden zijn mogelijk, bijvoorbeeld dit antwoord:
  - Op het graf van Willem van Oranje zit een goedje waarvan niemand weet wat het is.
2. 16e eeuw
(In de tekst staat dat Willem van Oranje leefde van 1533 tot 1584. Dat is in de 16e eeuw. We leven nu in de 21e eeuw.)
3. De dienst weet niet wat te doen.
(De Rijksgebouwendienst doet niet niks: ze doet om te beginnen onderzoek.)
4. a. raadselachtig
b. 'raadselachtige druppels' en 'onbekende substantie'
5. Meerdere antwoorden zijn mogelijk. O.a. goed is:
  - Eerst dachten we dat het vleermuizenpoep was.
6. **bijzetten:** begraven in een kelder
tombe: grafmonument, grafzerk
praalgraf: rijk versierd grafmonument
vermaard: beroemd
ontlasting: poep, uitwerpselen
substantie: goedje, materie, stof
mortel: substantie waarmee je metselt
monster: 1. beetje v.e. product om de kwaliteit e.d. te bepalen 2. verschrikkelijk wezen
7. - Het is niet de eerste keer dat het praalgraf beschadigd is.
- Jaarlijks vergapen zo'n 300.000 bezoekers zich aan het praalgraf.
(De tweede zin geeft extra informatie, die eigenlijk ook kan worden weggelaten.)
8. a. uit elkaar halen
b. monteren
9. destijds, ooit, toen, sindsdien
(Het woord *laatst* kan een bijwoord zijn, maar ook een bijvoeglijk naamwoord. Hier is het een bijvoeglijk naamwoord. Dat kun je zien aan de buigings-e: *laatste rustplaats*. Maar in een zin als *laatst [= onlangs, pas] zag ik haar lopen* is *laatst* wel een bijwoord.)
10. **zich uitdossen:** zich (feestelijk) aankleden
zich groothouden: zich flink houden
zich ontpoppen: zich ontwikkelen (tot)
zich bescheuren: bulderen van de lach
zich verkneukelen: genieten in stilte
zich uitsloven: overdreven je best doen
zich vergalopperen: in de fout gaan
zich vergapen: met ontzag bekijken

Mammoet

1. $\pm$ 5000 jaar geleden
(Zie tekst 3, regel 10.)
2. mammoeten
(Dat het met 2 m's moet, zie je aan *mammoet*. 2 t's zijn niet nodig, omdat je bij de spelling *mammoeten* het woord ook gewoon goed uitspreekt. Maar bij het meervoud van *marmot* wordt de *t* wel verdubbeld, omdat je de *o* anders makkelijk verkeerd zou uitspreken, namelijk als de klank /oo/.)
3. Door het DNA van een mammoet te gebruiken.
4. Uit een bevroren mammoet wordt een stukje weefsel gehaald. Als het **DNA** (dat is de stof waarin de erfelijke eigenschappen vastliggen) nog goed is, wordt uit een **eicel** van een olifant de **celkern** verwijderd. In plaats daarvan komt de celkern van een mammoet. Uit de geprepareerde eicel wordt een **embryo** gekweekt dat de **genen** (de erfelijke eigenschappen) van een mammoet heeft. Deze embryo wordt in de **baarmoeder** van een vrouwtjesolifant geplaatst. Na 22 maanden bevalt zij van een mammoetje.
5. In tekst 2 staat dat er al celkernen zijn om te worden gebruikt, maar volgens de andere teksten moeten de Japanse wetenschappers nog naar een bruikbare celkern op zoek.
6. Tekst 1. Deze tekst is geschreven voor kinderen. Dat kun je bijvoorbeeld zien aan de toon van de eerste zin.
7. a. permanent
b. vorst (of: vriezen)

c. Permafrost is grond die permanent (altijd, voortdurend) bevroren is.

8. **kadaver:** dood dier

embryo: eerste begin van een ongeboren mens of dier

conserveren: iets bewerken zodat het bewaard blijft

prepareren: klaarmaken voor een onderzoek of proef

DNA: stof in je lichaam dat de erfelijke eigenschappen bevat

klonen: door de mens voortbrengen van een jong dier uit één ander dier

9. Eigen antwoorden.

10. Er zijn verschillende mogelijkheden. Je zou bijvoorbeeld deze zinsdelen kunnen schrappen:

... professor aan de universiteit van Kyoto ...

De kloontechnieken zijn al beschikbaar, ...

... zo vertelde hij aan de Britse krant The Daily Telegraph.

Als dat kan, ...

Reuzenrad

1. Meerdere antwoorden zijn goed, bijvoorbeeld deze:
  - In New York zal het grootste reuzenrad ter wereld worden gebouwd.
  - Een Nederlands bedrijf gaat in New York het grootste reuzenrad ter wereld bouwen.
2. Contrast: wereldstad - dorpje.
(In de tekst staat dat Denekamp een dorpje is. Maar eigenlijk is Denekamp helemaal niet zo klein.)
3. De toekomstige tijd.
(De toekomstige tijd is de werkwoordstijd die aangeeft dat de handeling in de toekomst plaatsvindt.)
4. a. $36 \times 40 = 1440$
b. Eigen antwoord.
5. **gigantisch**: reusachtig, heel groot
financieren: het benodigde geld voor iets leveren
millennium: periode van 1000 jaar
inschatten: vooraf bedenken hoe iets zal zijn
genereren: opleveren, veroorzaken
impact: effect, uitwerking
typisch: kenmerkend
discipline: 1. vakgebied, werkterrein 2. orde, tucht
6. We hadden helemaal niet verwacht wat voor effect het zou hebben.
(Er zijn natuurlijk meer goede antwoorden te bedenken.)
7. a. Ter gelegenheid van de millenniumwisseling (het jaar 2000).
b. Er zijn 2 antwoorden te bedenken: vanuit het reuzenrad heb je een mooi uitzicht over Londen, vanwege de ronde vorm van het reuzenrad.
8. ... lijkt het bouwen van reuzenraden een typisch Nederlandse discipline te zijn geworden.
9. De bouw kostte meer dan verwacht.
(Er wordt in de tekst niks gezegd over technische problemen of te weinig bezoekers - de reuzenraden zijn niet eens in bedrijf geweest.)
10. Eigen antwoord.
11. a. nieuws
b. persoonlijk voornaamwoord (*het* staat niet voor een zelfstandig naamwoord; *het* verwijst naar *het nieuws* in de voorgaande zin.)

(In *die het nieuws genereert* is *het* een lidwoord: het staat voor en hoort bij het zelfstandig naamwoord *nieuws*.)

Willem Alexander

1. minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
(Tijdens het bezoek werden er wetenschappelijke onderzoeksstations bezocht.)
2. zomer
(In februari is het op het zuidelijk halfrond zomer.)
3. bases
(In de tekst staat het woord *uitvalsbases*.)
4. a. samenwerking, respect
b. Op een Antarctisch onderzoeksstation en op een marineschip leven de mensen een tijd lang geïsoleerd (= afgesloten van de buitenwereld), ze leven op een kleine oppervlakte, ze moeten met elkaar samenwerken.
5. Een hotspot is een gebied op aarde waar de gemiddelde temperatuur over de afgelopen 50 jaar met 3 graden Celsius is gestegen.
6. Er is geen telefonische hulpdienst op Antarctica.
(Met een satelliettelefoon kun je overal ter wereld bellen, dus het derde antwoord is fout.)
7. soort walvis
(De prins schrijft dat hij drie soorten zeehonden heeft gezien en noemt ze alle drie. De bultrug noemt hij daarbij niet, dus is dat geen zeehond. De ijskameel en de zuidpoolijsbeer bestaan niet. De ijsbeer leeft alleen in het Noordpoolgebied. Pinguïns leven alleen op het zuidelijk halfrond. Daarom eet een ijsbeer ook geen pinguïns!)
8. - Het kan opeens heel koud worden (het weer is erg veranderlijk).
- Je kunt makkelijk verbranden (door de intense zonnestraling).

9. **staf:** de groep leidinggevendenden
Brits: afkomstig uit Groot-Brittannië
briefing: instructie voor een activiteit
permanent: voortdurend; niet tijdelijk
semipermanent: tijdelijk, maar niet voor korte tijd
expeditie: wetenschappelijke ontdekkingsreis
10. a. - (het bijvoeglijk naamwoord) bewoonde
- bijwoord
b. (het zelfstandig naamwoord) daglicht
- bijvoeglijk naamwoord
11. a. *bacon*: gerookte, gezouten spek
sausage: worstje
baked beans: warme (witte) bonen (in tomatensaus)
b. Beetje te vet misschien?
c. Kies uit: cornflakes, toast (= geroosterd brood), (sinaasappel)marmelade, gegrilde tomaat, *bacon and eggs* (= gebakken ei met spek), *scrambled egg* (= geklutst ei), sterke thee met melk, *orange juice* (= sinaasappelsap).
d. Eigen antwoord.

Scharrelvarkens

1. De tv-kijkers vinden dat leuk om te zien.
2. De poel is lekker groot en blubberig.
3. dat van een varken
4. - om af te koelen;
- om hun parasieten kwijt te raken.
5. - hij is meer in de buitenlucht;
- de stal stinkt niet;
- hij werkt meer met de varkens.
6. De Achterhoek
7. meer varkens dan mensen
(Nederland heeft ruim 16 miljoen inwoners.)
8. **bio-industrie:** het houden van heel veel kalveren, kippen of varkens in een grote stal, om goedkoop te produceren (ook *intensieve veehouderij* genoemd)
BN'er: afkorting van Bekende Nederlander (dus een soapster, een bekende sporter enz.)
kotelet: stukje vlees (v.e. kalf, lam of varken, met een stukje bot)
manipuleren: iets onopvallend of stiekem proberen te beïnvloeden.
9. **hond:** pup
kip: kuiken
leeuw: welp
paard: veulen
rund: kalf
schaap: lam
varken: big
vogel: kuiken
10. 1. varkensboer
2. varkenshouderij
3. varkenskotelet

4. varkens**ss**tal
5. varkens**ss**tapel
6. lievelings**d**ier
7. lieveling**ss**chrijver
8. oorlog**s**jaar
9. oorlog**ss**chip
10. passagiers**ss**chip